

Posudok oponenta na habilitačnú prácu JUDr. PhDr. Róberta Jágra, PhD. na tému:
Nomokánon – právnohistorická analýza a transkript

Problematika Veľkej Moravy v právnohistorickej obci nie je celkom bez pozornosti. V posledných rokoch boli dokonca odpublikové práce, ktoré v mnohých smeroch podali nové obohacujúce pohľady i hodnotenia. Do tohto rámca zapadá aj predmetná habilitačná práca, autor ktorej sústredenú pozornosť zameriava formou málo používanej, ak vôbec, lingvisticko – historickoprávnej metódy. Hneď v úvode tak môžem konštatovať, že habilitant je priekopníkom tejto metódy v danom priestore a vymedzenom čase. Navyše objektom jeho záujmu je tak povediac dosiaľ neprávom „zabudnutý“ prameň práva Nomokánon a to vo vzťahu k frekventovanejším prameňom práva z veľkomoravského obdobia, či sa jedná o Súdny zákonník pre ľud, Ustanovenia svätých otcov, Napomenutie vladárom.

Rozčlenenie habilitačnej práce do štyroch kapitol je opodstatnené vzhľadom na vytýčený zámer habilitanta predstaviť juridicum Nomokánon v jeho osobitosti ako jednotu cirkevnoprávnych a svetskoprávnych ustanovení, spolu s reáliami ich dopadu na veľkomoravské spoločstvo.

V prvej kapitole „Všeobecne o Nomokánone“ poukazuje na jeho grécku predlohu ako aj na vzťah medzi ňou a jej veľkomoravským prekladom. S tým súvisí aj zameraná pozornosť na ozrejenie jazykových pomerov južných Slovanov a slovanským jazykom používaným na Veľkej Morave. Nezameniteľným prínosom, aj keď nevyhnutnosťou, tejto kapitoly je detailizácia podstaty v práci použitého metodologického prístupu.

V druhej kapitole „Pokus o časové vymedzenie vzniku Nomokánonu“ habilitant v prvom rade predstavuje doterajšie názory spojené s určením vzniku tohto juridica. Následne s dostatočnou invenciou prezentuje vlastný pohľad na túto skutočnosť opierajúcou sa o vymedzenie takej časti veľkomoravského obdobia, ktorú z pohľadu praktického používania tohto prameňa možno označiť za najpotrebnejšiu, či dokonca až za akútnu. Takto zvolené východisko predstavuje logickú súvzťažnosť a nesporne aj akceptovateľnosť.

Tretia kapitola „Termíny na označenie územných jednotiek miestnej správy“ prináša značný potenciál k pohľadu na územnosprávne usporiadanie tohto štátneho územia. Za základe následne predstavenej svojej hypotézy habilitant dospieva k opodstatnenému presvedčeniu, že v prvotnosti existujúce územné jednotky miestnej správy na veľkomoravskom území sa stali vzorom pre organizáciu cirkevnej správy na tomto území. V tejto súvislosti je však možno mať výhrady k faktu, že habilitant celkom opomenul prezentovať skutočnosť prvotného pôvodu miestnosprávnej organizácie na Veľkej Morave. Nazdávam sa tiež o potrebnosti vyjadrenia autora habilitačnej práce k existujúcej názorovej nejednotnosti o patrimoniálnom i ranofeudálnom charaktere veľkomoravského štátu. Napriek týmto pripomienkam sa však nazdávam, že kapitola je dostatočne konzistenčná, ba dovoľím si tvrdiť, že prináša jedno z najucelenejších pojednávaní o systéme verejnej miestnej správy veľkomoravského štátneho útvaru. Prispieva nesporne k tomu použité skĺbenie lingvistickej a historicko-právnej analýzy s poznatkami vzišlými z archeologických bádání a výskumov.

Vo štvrtej najrozsiahlejšej kapitole „Prvky sporového procesu obsiahnutého v Nomokánone“ habilitant identifikoval termíny sporového procesu s vytýčeným zámerom predstaviť ich ako špecifické pre veľkomoravské jazykové prostredie. Alebo predpokladané, známe či reflektované v danej korelácii. Túto kapitolu sám autor habilitačnej práce považuje len za akýsi doplnok k hlavnému ním v nej zameranému cieľu. Napriek skutočnosti, že problematika sporového procesu bola v nej samej spracovaná do značnej miery čiastočne a neúplne, podľa môjho názoru plne zapadá do nemnohých predstavených nových pohľadov i poznatkov sprostredkujúcich habilitantom. Okrem iného mám na mysli fakt uvádzanej polemiky v určujúcom vzťahu k stanoveniu tak povediac úradného jazyka na danom území v spojení s používaným jazykom práva.

V závere habilitačnej práce sa nachádza samotný text Nomokánonu, ktorého preklad zo staroslovienskej cyriliky do latinky uskutočnil habilitant. Túto skutočnosť je rozhodne nutné považovať za nie málo významný bonus habilitačnej práce.

Pri záverečnom hodnotení habilitačnej práce JUDr. PhDr. Róberta Jágra, PhD „*Nomokánon – právnohistorická analýza a transkript*“ okrem už v predchádzajúcom texte posudku uvádzaného je potrebné osobitne zvýrazniť prístup habilitanta k nej, ktorý sa vyznačuje potrebnou mierou pokory v spojení so znalosťou problematiky. Teda habilitant neústupčivo nepresadzoval vlastné názory na diskutabilné veci a ich hodnotenie. Uprednostňoval v takýchto prípadoch predstavenie čo najširšieho spektra názorových východísk i stanovísk. Následne neutráčne formuloval svoje odlišnosti či predstavy v takej podobe, ktorá neuzatvára ďalšie diskusie. To by malo byť príznačným pre všetky predstavované výsledky vedeckého bádania v takých historických horizontoch, kde chýbajú relevantnejšie dôkazy najmä vo vzťahu k praktickému životu spoločnosti či štátneho útvaru so všetkými súnáležiacimi prvkami.

Celkovo hodnotím predloženú habilitačnú prácu pozitívne. Na základe vyššie všetkého uvedeného možno konštatovať, že habilitačná práca JUDr. PhDr. Róberta Jágera, PhD. *Nomokánon – právnohistorická analýza a transkript* spĺňa všetky náležitosti kladené na tento typ práce, a odporúčam, aby po habilitačnom konaní menovanému bol udelený vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore 3.4.2. Teória a dejiny štátu a práva.

V Trnave 22.11.2017

prof. JUDr. Dr .h. c. Peter Mosný, CSc.